

skelle, hvad angår klima, økologi, sprog, samfundstruktur, kultur, økonomi, uddannelse og befolkningsgruppernes helbredstilstand. Enhver melanesiensforsker ved, at litteraturen fra regionen ikke ligefrem vrimler med gode oversigtsartikler over forskellige slags forskning, og her får man dem serveret i én og samme bog – ovenikøbet med en omfattende litteraturliste til hvert emne, der gør videre studier inden for et enkelt felt betydeligt lettere. Samlingen af emnerne i en enkelt bog gør det lettere at overskue sammenhængene mellem dem.

På et mere generelt plan er humanbiologiske resultater af indlysende anvendelighed for antropologien, idet de materielle og somatiske forhold udgør fundamentale livsbetingelser for de folk, vi studerer. Der er inden for antropologien en tendens til at koncentrere sig om kosmologisk-ideologiske forhold uden tilstrækkelig hensyntagen til mere materielle og somatiske betingelser – dette til trods for, at de færreste af os vel for vort eget vedkommende ville benægte, at helbred og ernæring udgør nogle af hverdagens mere betydningsfulde sider. Vi kan i denne forbindelse desuden lære noget af humanbiologerne om den frugtbare anvendelse af kvantificerbare data som baggrund for analysen af mere „bløde“ data.

Humanbiologerne (i hvert fald denne bogs forfattere) har allerede lært en hel del om kvalitative data. Selvom bogen rummer mange grafer og tabeller, er den ikke tænkt som en opslagsbog, hvor man lynhurtigt kan hente statistiske og andre faktuelle oplysninger. Bogens emner er beskrevet ud fra udvalgte cases og den kvalitative beskrivelse anvendes overalt frem for det totaliserede overblik. Dette betyder ikke, at humanbiologerne har overtaget det antropologiske perspektiv. Det antropologiske bidrag til humanbiologien er, som det også fremhæves i artiklen om socialantropologi (kap. 5), vores modeller til forklaring af den symbolske organisering af menneskelivet og dets biomedicinske karakteristika – både som generelt fænomen og i de specifikke lokale sammenhænge.

Bente Wolff
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

VIGDIS BROCH-DUE, INGRID RUDIE & TONE BLEIE (eds.): *Carved Flesh/Cast Selves: Gendered Symbols and Social Practices. Cross-Cultural Perspectives on Women 8.* Oxford & Providence: Berg Publishers 1993. 297 sider. ISBN 0-85496-725-7 hardback, pris £39.95. ISBN 0-85496-868-7 paperback, pris £14.95.

Med udgivelsen af dette bind præsenteres for første gang en mere samlet fremstilling af skandinavisk tværkulturel kønsforskning på engelsk. *Carved Flesh/Cast Selves* er udkommet i serien *Cross-Cultural Perspectives on Women*, hvis hovedredaktører er Shirley Ardenner og Jackie Waldren fra Centre for Cross-Cultural Research on Women, University of Oxford. Antologien, som består af 12 egentlige artikler, et for- og efterord samt en introduktion til artiklerne, udspringer af konferencen *Gender: Symbols and Social Practices*, der blev afholdt i Bergen i 1988. Bortset fra de to britiske antropologer Marilyn Strathern og Henrietta Moore, der begge var specielt inviteret til konferencen og også optræder med henholdsvis en mindre artikel og et meget kort efterord, er bidragerne norske antropologer, 11 kvinder og 1 mand. Bogen repræsenterer dermed et bredt udsnit af den aktuelle tænkning inden for norsk kønsantropologi.

Efter et superkort forord om bogens tilblivelse fortsætter to af de tre redaktører, Broch-Due og Rudie, med en 39 sider lang introduktion, der samtidig er en diskussion af teoretiske ideer og positioner i kønsantropologien i almindelighed og i den norske i særdeleshed. Stratherns tænkning, som den kommer til udtryk i hendes mange arbejder, fremhæves som en væsentlig fælles inspirationskilde, hvilket har gjort det naturligt at placere hendes bidrag først i antologien. Strathern lægger her på basis af melanesisk materiale ud med en ny forståelse af overgangsriter, som kort går ud på, at de ikke som almindeligvis antaget skaber fuldt sociale personer af hidtil socialt ufærdige personer, men i stedet skaber ukomplette enkeltkønnede og dermed også giftmodne kvinder og mænd af hidtil komplette, tvekønnede personer. Strathern giver som altid læseren noget at tænke over og tænke med. Er man på tur med hende, kan intet tages for givet. Antologiens noget kryptiske titel afspejler en fælles interesse for den kropsliggjorte kultur og skabelsen af det kønnede selv i den sociale praksis, dvs. hvordan kulturen og kønnet ind-

skrives i den fysiske krop i såvel den hverdagslige som den rituelle praksis. Denne indskrivning finder undertiden sted i meget bogstavelig forstand som i forbindelse med fx kvindelig og mandlig omskæring. En artikel af Aud Talle om kvindelig infibulation i Somalia indledes med et citat af Mary Douglas: „Hvad der skæres i menneskekød er et billede af samfundet“. Indgrebet bidrager ifølge Talle dels til at skabe og opretholde rene køns-kategorier, dels til at knytte kvinden symbolsk til hendes agnatiske slægtinge.

Vigdis Broch-Due søger at nærme sig de kenyanske turkanaers forestillinger om seksualitet, køn og krop gennem sproget, ordenes rødder, afledninger og betydning. Resultatet bliver en oprulning af et univers, hvor alting summer af køn og går op i en højere enhed, men indsigten på baggrund af den detaljerede etnografiske beskrivelse synes at fortone sig lidt ved ikke at blive sat tilstrækkeligt i perspektiv. Den samme indvending har jeg til Arve Sørums artikel om, hvordan det mandlige selv skabes blandt bedamini i Papua New Guinea.

Sarah Lund Skar beskriver ægteskabsritualer blandt peruanske højlandsindianere og viser, hvordan ægteskabet i den traditionelle slægtskabsbaserede kontekst er anderledes stabilt end blandt de af indianerne, der flytter ud til junglen, hvor det komplementære partnerskab viger pladsen for større personlig autonomi for begge køns vedkommende. Kari Siverts fokuserer på ægteskabet i det sydlige Mexico og betydningen af at have giftet sig på den rigtige måde, så man kan blive ordentligt integreret i slægtskabsstrukturen og regne med familiens støtte i kritiske situationer. Karin Ask behandler ideer om kærlighed og venskab i et nordpakistansk samfund, og forfatteren fokuserer på den kønsmæssige socialisering, hvorunder piger søges „afpersonaliseret“, mens drenge opmuntres til at udvikle personlighed. Artiklen ser også med friske, kritiske øjne på begreberne ære og skam og deres indbyrdes relation.

Hvad jeg personligt finder mest inspirerende, er de bidrag, der viser, hvordan kultur er omstridt og under stadig forhandling. Ingrid Rudie beskriver, hvorledes malajiske ægteskabsritualer er genstand for forskellige vurderinger og udlægninger, som kan opfattes som en måde, hvorpå den enkelte person kan kommentere „sin“ kultur og markere sin egen kulturelle position. Kirsten Sandborg skriver

om malajiske kvinders pragmatiske valg af klædedragt, hvormed de giver meget bevidste signaler til omverdenen om egen position, men artiklen peger også på, at der meget vel kan være et skel mellem den ydre „offentlige“ fremtoning og kvindernes „sande jeg“. Marit Melhuus tager udgangspunkt i mexicanske Ana, der bryder de lokale normer for kvindelighed ved at blive succesfuld forretningskvinde og eneforsørger, men samtidig lever fint op til normen om kvinden som lidende og opofrende moder. Melhuus er optaget af muligheden for forandringer, men hendes analyse viser, at Anas krav om lokalt at få anerkendt en kvindelighed, der er mere fleksibel og relativt uafhængig af en mand, ikke for alvor lader sig indfri. Artiklen af Jorun Solheim og Tordis Borchgrevink indeholder en meget skarp analyse af, hvorledes sproget rummer kønsmæssige metaforer, der anvendt på rette tid og sted kan lamme og lukke munden eftertrykkeligt på „modstanderen“.

Tone Bleies artikel om androgyni i historisk og tværkulturelt perspektiv skiller sig noget ud fra de øvrige bidrag ved ikke at være funderet i forfatterens egen etnografiske empiri, men samtidig synes Bleie at være den, der mest direkte kobler til og går i kødet på Strathern.

Antologien rummer mange interessante artikler med fine pointer og en ganske forfriskende mangesidig tilgang til køn. Dertil kommer, at nogle af artiklerne skriver sig ind i en feministisk tradition, mens andre har en mindre eksplicit politisk tilgang til køn. Min kritik går på, at et par af artiklerne ville have vundet ved et mere klart fokus og en nænsom beskæring. I introduktionen nævnes der desuden et par referencer, som ikke optræder i bibliografien bag i bogen. Bortset fra disse mindre indvendinger kan antologien fint anbefales som introduktion til, hvad der rører sig i norsk antropologi, og den var måske en ide til efterfølgelse i Danmark?

*Bo Wagner Sørensen
museumsinspektør, ph.d.
Grønlands Nationalmuseum & Arkiv*